

STATENBRIEF

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Stand van zaken beleid MKB breed	TELEFOONNUMMER	+31618520189
DATUM	18-10-2022	E-MAILADRES	christiaan.de.groot@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-852987353-28019	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Christiaan de Groot	TEAM	ECO
NUMMER PS	PS2022BEM110	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk
BIJLAGEN	Geen		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

In deze Statenbrief wordt een update gegeven over het beleid van de Provincie Utrecht gericht op ondersteuning van ondernemers uit het Midden- en Kleinbedrijf (MKB). Het MKB vertegenwoordigt een belangrijk deel van de werkgelegenheid en het verdienvermogen in de provincie Utrecht. Het MKB staat voor grote uitdagingen, niet alleen vanwege de huidige, onzekere marktomstandigheden als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de coronacrisis, maar ook vanwege nieuwe ontwikkelingen in markt, samenleving en technologie. De Provincie werkt daarom aan het versterken van de dienstverleningsstructuur en aan concrete initiatieven gericht op het MKB.

Inleiding

Met haar economisch beleid biedt de provincie Utrecht steun voor het regionale MKB. Zo hebben MKB'ers baat bij de Utrecht Talent Alliantie – gericht op de regionale arbeidsmarkt – en het beleid ten aanzien van innovatie en toekomstbestendige werklocaties. Daarnaast maakt de provincie beleid specifiek gericht op ondersteuning van het midden- en kleinbedrijf. Met deze brief willen we de Staten informeren over de stand van zaken van programma's in deze laatste categorie. Dit betreft enerzijds het versterken van de huidige dienstverleningsstructuur naar MKB'ers. Anderzijds zijn dit de programma's op het gebied van bedrijfsopvolging, onderwijs, digitalisering en circulariteit.

Situatieschets MKB en beleid provincie Utrecht

Het MKB vertegenwoordigt een belangrijk deel van de werkgelegenheid in de provincie. Met ruim 300.000 banen bij bedrijven met 2-250 werknemers is het Utrechts MKB goed voor tweederde van de werkgelegenheid in de marktsector¹. Ze vormen het economisch fundament van ons bedrijfsleven: het verdienvermogen van deze bedrijven beïnvloedt sterk de groei­kracht van onze economie. Voor MKB'ers is het belangrijk dat zij hun verdienmodel toekomstbestendig maken. In recessies en economische transities kunnen deze ondernemers kwetsbaar zijn als ze blijven leunen op bestaande producten, diensten en verdienmodellen.

¹ Economische Visie provincie Utrecht 'Focus op een vitale en duurzame economie 2020-2027'

Het MKB ziet de vooruitzichten verslechteren. Waar in het tweede kwartaal van 2022 per saldo nog ruim een kwart van de MKB'ers in de drie daaropvolgende maanden omzetgroei verwachtte, is dat inmiddels gedaald naar 3%. Het aandeel bedrijven dat een verslechtering voorziet van het economisch klimaat steeg van 7 naar 12%. Dit heeft ook zijn weerslag op de werkgelegenheidsverwachtingen. Waar in het tweede kwartaal per saldo nog bijna een kwart van de MKB'ers verwachtte personeel te zullen aannemen, daalde dat in het derde kwartaal naar 16%. Het aandeel bedrijven dat kampt met onvoldoende vraag naar hun producten en diensten steeg licht, net als het aandeel bedrijven dat financiële problemen kent. Het ondernemersvertrouwen onder MKB'ers is in het derde kwartaal over alle sectoren gedaald ten opzichte van het tweede kwartaal.

Vooraf het klein MKB (5-50 werknemers) voorziet zwaar weer: per saldo verwacht minder dan 1% omzetgroei. Ook manifesteren zich hier vaker financiële problemen dan bij het groot MKB (50-250 werknemers): 6% van het klein MKB tegenover 3% van het groot MKB. Dit voorjaar gaf circa de helft van de ondernemers aan dat prijsstijgingen een serieus probleem voor het bedrijf vormen. Dit komt bovenop de schulden die zijn opgebouwd in de coronajaren 2020-2021: 5 tot 6% van het klein MKB kampte dit voorjaar met problematische hogere schulden dan pre-corona.²

Tegen deze achtergrond moeten we het beleid zien dat de provincie voert³. Om beter uit een crisis te komen, moeten ondernemers zich kunnen aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Dat vraagt dat ze aangehaakt blijven bij nieuwe ontwikkelingen in markt, samenleving en technologie. Bijvoorbeeld op het gebied van digitalisering of circulariteit. Aanpassen aan nieuwe omstandigheden vraagt ook dat ondernemers op tijd nadenken over hun bedrijfsopvolging. De ondernemers staan hiervoor zelf aan de lat, maar we willen het MKB daarin op meerdere manieren ondersteunen.

1. Samenwerking dienstverlening MKB met KVK en regionale partners

De provincie Utrecht en de Kamer van Koophandel (KVK) hebben het initiatief genomen om samen met gemeenten en andere regionale partners (zoals ROM Regio Utrecht, Hogeschool Utrecht, MKB Midden-Nederland) de dienstverlening voor het MKB te versterken. Er zijn veel activiteiten en initiatieven van overheden gericht op ondernemers. Dit aanbod is sterk versnipperd en overzicht ontbreekt, waardoor een ondernemer met een hulpvraag veel tijd kwijt is met het vinden van het juiste antwoord. Met dit initiatief willen we het dienstverleningslandschap voor ondernemers ontsnipperen. We bouwen geen nieuw loket, maar bevorderen de onderlinge samenwerking tussen partners. Het doel is dat alle ondernemers in de provincie Utrecht weten waar ze hun vragen aan de overheid kunnen stellen en dat ze snel en doeltreffend worden geholpen.

Aanpak

We creëren een netwerk van adviseurs bij KVK, provincie en gemeenten, die antwoorden geven op ondernemersvragen. Samen beschikken deze adviseurs over veel contacten en kennis (over regelingen, mogelijkheden, kansen en contacten) om ondernemers goed, efficiënt en doelgericht te helpen. De adviseurs hebben de juiste, meedenkende, ondernemers- en oplossingsgerichte instelling om de vraag te kunnen begrijpen ('vraag achter de vraag achterhalen') en te beantwoorden, óf om de ondernemer direct te verbinden met een instantie die dat wél kan. Met dit initiatief verbinden we bestaande contacten, kennis en kunde structureel, versterken deze (waar nodig) en maken deze regio-breed bereikbaar.

Belangrijkste 'opbrengsten' tot nu toe

- Alle dienstverlening (zowel landelijk als regionaal) aan ondernemers in de provincie Utrecht is in beeld.
- Meerdere gemeenten (Utrecht, Amersfoort, Woerden, Veenendaal) en dienstverleners (waaronder ROM regio Utrecht) zijn intensief betrokken. Alle partners delen kennis over elkaars dienstverlening, bijvoorbeeld over Ondernemer Centraal, het nieuwe loket van de gemeente Utrecht.
- De KVK heeft een speciale pagina op KVK.nl gemaakt over dienstverlening aan ondernemers in provincie Utrecht (<https://www.kvk.nl/advies-en-informatie/bedrijf-runnen/regiostimulering-utrecht/>) en heeft drie adviseurs aangesteld als regio-expert.

Belang provincie Utrecht

² Conjunctuurenquête 2e kwartaal en 3e kwartaal 2022 (CBS/Kamer van Koophandel/VNO-NCW/MKB Nederland)

³ Op ondersteuning vanuit het Rijk gaan we in deze brief niet in, zoals de regeling van EZK om energie-intensief mkb te ondersteunen.

Ondernemers worden beter bediend, doordat we onze dienstverlening richting ondernemers bundelen en makkelijker toegankelijk maken.

2. Opvolging MKB

De provincie is het programma Opvolging MKB gestart om MKB-(familie)bedrijven bewust te maken, begeleiden en ondersteunen bij het maken van keuzes over opvolging. Daarmee geeft de provincie uitvoering aan het Statenvoorstel *Beleid opvolging MKB-(familie)bedrijven*, dat in de Statenvergadering van 22 september 2021 is vastgesteld. Het voorstel is onder andere gericht op vroegtijdige bewustwording over opvolging en/of overdracht bij MKB'ers en het informeren en ondersteunen van de ondernemers bij dit proces. Daarbij is ook uitvoering gegeven aan de motie 89 *Optimaal de mogelijkheden benutten bij opvolging MKB Bedrijven*, waarin wordt opgeroepen dat betrokken adviseurs naast opvolging in familiekring ook kunnen wijzen op ondersteuning bij opvolging door werknemers of mensen in opleiding.

Belangrijkste opbrengsten tot nu toe

Sinds mei is een bureau actief met de opzet en inhoudelijke invulling. Zo wordt met organisaties als de KVK, gemeenten en ondernemersnetwerken gesproken om te kijken of zij een rol als verwijzer kunnen vervullen, is een website in de maak en wordt gewerkt aan de concrete invulling van het programma dat bestaat uit coachingstrajecten voor ondernemers. Het doel van de coaching is om de ondernemer gereed te maken voor een transitie op het gebied van bedrijfsopvolging. Hiervoor zijn door de provincie in afstemming met het bureau zes coaches aangesteld die ondernemers in eerste instantie in een coachingstraject begeleiden met hun opvolgingsvraagstuk. De coaching moet leiden tot een plan van aanpak waar de ondernemer mee aan de slag kan. De verwachting is dat na een wervingscampagne de eerste coachingstrajecten met ondernemers in november 2022 zullen starten.

Na afloop van dit basisprogramma kunnen de ondernemers indien nodig een voucher aanvragen voor extra verdieping. Voor deze voucherregeling wordt een uitvoeringsverordening opgesteld. Omdat de eerste voucheraanvragen door ondernemers op zijn vroegst eind dit jaar worden ingediend, zal bij de slotwijziging gekeken worden of de voucherregeling naar volgend jaar kan worden verschoven.

Belang provincie Utrecht

Met het programma Opvolging MKB wil de provincie een bijdrage leveren aan het voortbestaan en de toekomstbestendigheid van het regionale MKB. Conform het Statenvoorstel wordt in dit programma onder andere gestreefd naar een bereik van minstens 1.000 MKB'ers in de provincie Utrecht en minstens 100 deelnemers aan een coachingstraject – met een tevredenheid van minimaal 70% van de deelnemers aan het ondersteuningstraject.

3. MKB-Deal

In Utrecht-West loopt met steun van de provincie en het Rijk de MKB-deal Toekomstbestendige maakindustrie. Middels de TechnoHUB in Woerden, het MAKE Center in Nieuwegein en Makerspace in Mijdrecht spannen onderwijsinstellingen en het regionale MKB zich samen in voor een toekomstbestendig techniekonderwijs voor scholieren, MBO-studenten en werkenden. Deze fysieke opleidingslocaties met de nieuwste machines en materiaal staan ter beschikking van zowel onderwijspartijen als werknemers van aangesloten bedrijven. De ambitie is om het regionale MKB in de maakindustrie ook in de toekomst te laten beschikken over voldoende en adequaat opgeleid personeel. Tegelijkertijd wordt het technologisch onderwijs beter afgestemd op de wensen en noden van het regionale bedrijfsleven.

Op 12 september hebben de deelnemende partijen tijdens een congres de eerste resultaten gepresenteerd. Zo is in Woerden het aantal leerlingen dat dagelijks techniekonderwijs krijgt aangeboden dankzij de TechnoHUB bijna vervijfvoudigd (van 27 naar 124 leerlingen) en is het aantal MBO-studenten op een technische opleiding in Nieuwegein met meer dan zestig procent toegenomen (van 77 studenten in 2021 naar 124 in 2022). Daarmee heeft de MKB-deal een positieve beweging in de regio tot stand gebracht die in lijn is met de ambities van de Utrecht Talent Alliantie (UTA) door als regio vooral te investeren in sterke structuren en netwerken.

Officieel loopt de MKB-Deal tot en met maart 2023. Tegelijkertijd werken de initiatieven aan de doorontwikkeling van hun programma's. Alle drie de initiatieven zijn succesvol in het ontsluiten van (financiële) mogelijkheden die buiten

de regio liggen. Voor alle drie de initiatieven geldt dat voortbestaan en doorontwikkeling in zicht zijn. Dankzij deze MKB-Deal draagt de provincie Utrecht bij aan de toekomstbestendigheid van de maakindustrie in de regio Utrecht-West. Tegelijkertijd is het succes van deze initiatieven een bron van inspiratie voor soortgelijke vormen van samenwerking tussen onderwijs en het MKB in de gehele provincie – en daarbuiten.

4. Activiteiten rondom digitalisering

Ook op het gebied van digitalisering ondersteunt de provincie het brede MKB. In 2022 is het project NuDigitaal afgerond. NuDigitaal werd gefinancierd door de gemeente Utrecht en de provincie Utrecht en richtte zich op het brede MKB in de regio. Doel van dit project was om ondernemers kennis te laten maken met de mogelijkheden van online ondernemen in coronatijd. Met dit traject zijn meer dan 1100 MKB'ers bijgestaan in de vorm van rapportages, kennisuitwisseling en adviesgesprekken. Dit waren veelal ondernemers uit het microbedrijf (2-10 werknemers), met een focus op de retail- en horecasector.

In het najaar van 2022 gaat de European Digital Innovation Hub Noordwest van start. Deze hub, gericht op het innovatieve MKB in Noord-Holland, Flevoland en Utrecht, is een Europees project dat mede wordt gefinancierd door het ministerie van EZK en de drie betrokken provincies. Kennisinstellingen, onderwijspartijen en het regionale bedrijfsleven werken hierin samen op de ontwikkeling en verspreiding van nieuwe digitale technologieën in de maakindustrie, landbouw, zorg- en mediasector. Hierdoor krijgt het innovatieve MKB uit deze sectoren een snellere toegang tot kennis over belangrijke digitale technologieën, zoals Artificial Intelligence en High Performance Computing. Tot slot wordt er momenteel gewerkt aan een gedragen visie op de ondersteuning van het brede MKB bij de digitaliseringstransitie, waarover we graag met u in gesprek gaan.

5. Activiteiten rondom circulaire economie

De provincie ondersteunt het brede MKB in de circulaire transitie door te zorgen voor kennis en tools die ondernemers helpen de omslag te maken. Daarvoor worden diverse activiteiten ondernomen. Zo streeft de provincie naar financiering van circulaire innovaties als onderdeel van de uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving. Typische circulaire businessmodellen, zoals product-als-dienst, passen vaak echter niet binnen traditionele financieringsvoorwaarden en worden daarom als hoog risico bestempeld. Met de ontwikkeling van een Trainingsmodule Fit For Finance, zullen ondernemers worden geholpen hun producten en diensten te financieren. Een tweede voorbeeld is het laten organiseren van zogenoemde CIRCO Tracks. Hier worden klassieke lineaire economische bedrijven via een driedelige workshop opgeleid om vanuit hun waardeketen circulaire businesskansen te ontdekken, met focus op de commerciële haalbaarheid. Dit speelt in op de behoefte van bedrijven die wel interesse hebben in de circulaire economie, maar niet weten hoe dit praktisch aan te pakken en te implementeren.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen